

Potápění v islandském Strýtanu - na jediném místě vhodném pro ponor v hydrotermálním komínu

Když potápěčům přijde na mysl Island, pravděpodobně si představují scénérie z kontinentální tektonické trhliny Silfra naplněné křišťálově čistou ledovcovou vodou poblíž největšího islandského města Reykjavíku. Jen někteří z nich vědí, že daleko na severu Islandu se nachází další jedinečné a ještě zajímavější místo pro potápění, a sice hydrotermální komín zvaný Strýtan.

Strýtan je jediný známý hydrotermální komín, v kterém se dá potápět. Všechny ostatní objevené hydrotermální komíny, nazývané také „černí kuřáci“ nebo bílí kuřáci (podle barvy vody, kterou vypouštějí), leží v oceánu v hloubce dvou až šesti kilometrů a lze se k nim dostat pouze ponorkami.

Geologicky je Island neklidným místem. Nachází se na středoatlantickém hřebeni, kde se kontinentální desky Eurasie a Severní Ameriky pohybují od sebe asi o jeden až dva centimetry ročně a neustále ostrov trhají, což způsobuje zemětřesení a erupce lávy, která následně zaplňuje nejbližší údolí. Island také sedí na velmi neklidném plášti, kde příval horkého magmatu přímo z jádra Země napájí obrovské sopky, z nichž mnohé spí pod mohutnými ledovci. Právě tento proces vytvořil Strýtan.

Strýtan se nachází poblíž Akureyri, druhého největšího ostrova patřícího k Islandu. Z Reykjavíku existují přímé lety, ale létat tam by znamenalo propásnout jeden z nejpozoruhodnějších silničních výletů na naší planetě, který lze uskutečnit po hlavní islandské silnici Ring Road vedoucí celým ostrovem. Některé z nejpůsobivějších islandských scenérií a oblíbených turistických míst jsou z této silnice snadno dostupné, včetně vodopádů Seljalandsfoss a Skógafoss, laguny ledovce Jökulsárlón a pláží Vík s černým pískem.

Akureyri je jen 50 km jižně od Polárního kruhu. Kousek od města na západním břehu Eyjafjörðuru, fjordu v Severním ledovém oceánu, leží osada zvaná Hjalteyri, kde se nachází potápěčské středisko Strýtan. Jeho majitel, Erlendur Bogason, je islandská potápěčská legenda a toto potápěčské centrum provozuje společně se svou dcerou Sævör. Objevil a jako první prozkoumal Strýtan a okolní hydrotermální oblasti zvané Arnarnesstrýtur.

Strýtan leží uprostřed Eyjafjörðuru, v hloubce asi 70 metrů. Geologická aktivita vytvořila horký pramen, který uvolňoval sladkou vodu ohřátou mělkým magmatem pod oceánem. Vysoké koncentrace rozpuštěných minerálů ve vodě krystalizují, jakmile přijdou do styku se studenou mořskou vodou. Tento proces vytvořil jediný vápencový komín, který stoupá jako mohutná věž z hloubky 70 m na 15 m pod hladinou. Vědci odhadují, že trvalo více než 10 000 let od poslední doby ledové, než tento hydrotermální průduch dosáhl své současné velikosti. Některé části, včetně špičky komína, se stále ještě aktivně dotvářejí.

Hydrotermální lokalita v Eyjafjörðuru byla první podvodní chráněnou oblastí na Islandu, která získala tento statut již v roce 2001. K potápění v těchto místech je zapotřebí povolení od potápěčského centra Strýtan, které organizuje ponory s průvodcem.

Arnarnesstrýtur se skládá z několika menších hydrotermálních komínů stoupajících ze dna ve výšce 23 m až do 15 m, z nichž tryská sladká voda teplá 79°C. Tato oblast je nejen mimořádně vzácným geologickým fenoménem, ale má také bohatou a rozmanitou mořskou faunu i flóru. Na řasách pokrývajících komíny žije řada druhů mořských plžů a měkkýšů (nudibranch), krabů a dalších živočichů. Mnoho trhlín v hydrotermálním komínu obývá vlkouš obecný a běžně je zde k vidění mnoho dalších druhů ryb, např. tresky, platýsi a ryby hranáčovité (cyclopterus lumpus).

První pohled na Strýtan je naprosto mimořádný a jedinečný. Působí dojmem temné, vysoké a osamělé věže stoupající z chladných hlubin fjordu a stojící uprostřed Severního ledového oceánu. Vypadá to až nadpozemsky a mimozemsky, a přesto je to pravděpodobně jeden z „nejpozemštějších“ jevů, jaký vůbec existuje.

Během ponoru potápěči obvykle pomalu krouží komínem, který má v průměru několik metrů a s každým okruhem se dostávají do mělké vody. Přitom je patrné, kde se komín stále dotváří – z trhlin vytéká teplá voda a minerální útvary tam jsou zjevně nové. Z vody vycházející z hydrotermálních průduchů je cítit teplo, které ale nijak výrazně neovlivňuje celkovou teplotu vody, která se obvykle pohybuje mezi 4 až 8°C. Viditelnost je zpravidla kolem 10 m.

Komín je domovem mnoha mořských rostlin a živočichů, včetně nejrůznějších druhů mořských řas a světlých sasanek, které se zde za těchto zvláštních až extrémních podmínek vyvinuly a usadily. Průduchy také přitahují spoustu ryb, např. se tu vidí hejna tresek plovoucích komínem nahoru a dolů, ale také elegantně se vznášející medúzy.

Člověk se může snadno nechat unést až zhypnotizovat třpytivou krásou větracích průduchů, proto nezapomeňte sledovat, kolik vám zbývá času. Vzhledem k tomu, že vrchol komínu je v hloubce 15 m, je nutné uskutečnit ve vodě bezpečnostní zastávku. Také je zapotřebí dobře ovládat vzplývavost, a protože moře někdy bývá trochu rozbouřené a vyskytuje se zde i silnější proudění, může být nutné přidržovat se lana a vystupovat pomalu.

Tyto potápěčské lokality se doporučují pouze pro pokročilé rekreační potápěče. Potápění na severu Islandu znamená, že se potápíte v Severním ledovém oceánu, což může být nesmírně náročné. Voda je zde studená a hladina oceánu bývá často rozbouřená. Ale také zde existuje jediná možnost potápět se v hydrotermálním komínu.

Fotografie a videa od: Claudia Schmitt, Hendrik S. Schmitt, [The Jetlagged](#)

Nezapomeňte se ujistit o svém aktivním členství v DAN. Pokud vám členství vypršelo, navštivte DAN na www.daneurop.org a členství si obnovte.

Členství v DAN zajišťuje služby největší mezinárodní sítě pro pomoc potápěčům v případě nouze všude na světě.